

AZ ÖNKORMÁNYZATOK HELYI VÉDELMI FELADATAI

A Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány 2005. november 19-én konferenciát rendezett a Stefánia Palotában „A honvédelmi politika aktuális kérdései” címmel. A rendezvényen előadást tartott Kaszás Mihály, a Csongrád Megyei Védelmi Bizottság titkára az önkormányzatok helyi védelmi feladatairól:

A kapcsolatot az egyes önkormányzati tisztségviselők és a védelmi feladatok között a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvényt 7. §-a teremti meg, amely szerint

„(1) Törvény, vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendelet kivételesen a polgármestert, a főpolgármestert, a megyei közgyűlés elnökét államigazgatósági hatósági hatáskörrel ruházhatja fel. Törvény, vagy kormányrendelet államigazgatási feladatot, hatósági hatáskört állapíthat meg a jegyzőnek, a főjegyzőnek, kivételesen a képviselőtestület hivatala ügyintézőjének is.

(2) Törvényben, vagy törvény felhatalmazása alapján kormányrendeletben előírt esetekben honvédelmi, polgári védelmi, katasztrófaelhárítási ügyekben a polgármester, a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke részt vesz az országos államigazgatási feladatok helyi irányításában és végrehajtásában.

(3) Ha a polgármester, a főpolgármester, a megyei közgyűlés elnöke az (1) és (2) bekezdésben biztosított saját államigazgatási feladatkörében, illetve államigazgatási hatósági hatáskörben jár el, a képviselő-testület nem utasíthatja, döntését nem bírálhatja felül.”

Azt az intézményi, szervezeti és tevékenységi struktúrát, mely ellátja a közigazgatás központi, területi és helyi védelmi feladatait, a védelmi igazgatás rendszerének nevezzük. Jelenlegi formájában a rendszerváltást követő évek terméke, jogi alapjait, szervezeti kereteit az 1993-as honvédelmi törvény teremtette meg. Erre a vázra épültek rá a polgári védelmi, a vízgazdálkodási, az egészségügyről, a különböző rendészeti szervekről, a katasztrófák elleni védekezésről szóló jogszabályok. A honvédelemről és a Magyar Honvédségről szóló 2004. évi CV. törvény korszerűsítette és megerősítette azt a szisztémát, melynek területi – megyei – szintjéről szólnék bővebben.

A '80-as években találkozhattunk megyei honvédelmi bizottsággal, hóhelyzeti-, ár- és belvízvédekezési, nukleárisbaleset-elhárítási és más testületekkel, melyek személyi összetétele sok átfedést is tartalmazott. A már említett jogszabályok területi szinten mindezeket a feladatokat egy szervbe integrálva, a megyei védelmi bizottság létrehozásával oldották meg.

Az 1994. eleje óta működő bizottság centrális alárendeltségben működő közigazgatási szerv, amely illetékességi területén ellátja a törvényben, illetve kormányrendeletben számára megállapított honvédelmi felkészítési, polgári védelmi, katasztrófaelhárítási feladatokat. A testületet a Kormány közvetlenül, illetőleg az illetékes miniszter útján irányítja. A védelmi bizottság testületi szerv, mely szervezeti és működési rendjét maga állapítja meg. Minősített időszakban a bizottság teljes jogkörét annak elnöke gyakorolja, a bevezetett rendkívüli intézkedések területi végrehajtásának követelményeit és feladatait rendeletben állapítja meg.

A védelmi bizottság személyi összetétele kötött, funkciótól függ, nem e tisztségbe történő választással keletkezik. A védelmi bizottság elnöke a megyei közgyűlés elnöke (Budapesten a főpolgármester); tagjai a közigazgatási hivatal vezetője, a megyei főjegyző, a megyei jogú város polgármestere, a hadkiegészítő parancsnokság parancsnoka, a megyei rendőrfőkapitány, a megyei katasztrófavédelmi igazgató, az ÁNTSZ megyei intézete vezetője, a területileg illetékes vízügyi igazgató, és a bizottság titkára.

A bizottsági munkában tanácskozási jogú meghívottak (pl. HM Védelmi Hivatal főigazgatója, BM Védelmi Hivatal vezetője, a kijelölt honvédségi alakulat parancsnoka, a nem tag rendvédelmi szervek vezetői) mellett az érintett helyi védelmi bizottságok elnökei is részt vesznek.

A testületnek 4 fő funkciója van:

- a védelmi igazgatási tevékenység megyei irányítása, vezetése
- a lakosság, az anyagi javak védelme biztosítása (polgári védelem)
- a gazdasági erőforrások, a lakosság, a Honvédség, a szövetséges erők, a rendvédelmi szervek számára szükséges gazdasági és anyagi szolgáltatások mobilizálása
- a feladatot ellátó erők támogatása (a helyzettől függően ez lehet például a Honvédség, a Határőrség, a vízügyi szervezet, stb.)

A tevékenységek együttesen biztosítják, hogy a bizottság komplex válságkezelésre legyen képes.

A megyei védelmi bizottság már béke, normál időszakban is működik. A Kormány által évente határozatilag elfogadott feladatterv és a saját helyzet értékelése alapján munkaterv szerint végzi tevékenységét. A testület rendszeresen (2-4 alkalommal) ülésezik, meghatározza a felkészülés feladatait, tájékozik, beszámoltatja a honvédelemben közreműködő szervek vezetőit, intézkedési terveket dolgoz ki, vezeti a védelmi igazgatás, a bevont szervek gyakorlatait, gyakorlásait, irányítja és támogatja a helyi védelmi bizottságok, a polgármesterek, jegyzők honvédelmi felkészítését.

A Bizottság munkáját normál helyzetben 2-4 fős titkárság segíti. Minősített időszakban ez nyilván nem képes biztosítani a sokirányú feladatellátást, ezért a megyei közgyűlés hivatala köztisztviselőire alapozva, de bevonva a védelemben érintett szervek szakembereit is különböző – speciális rendeltetésű – munkacsoportok működnek, például: Befogadó Nemzeti Támogatási, Közigazgatás Mozcósítási, Lakosság Tájékoztatási, Gazdaságfelkészítési, mozgósítási, Katasztrófaelhárítási Operatív Munkacsoport. A titkárság bázisán folyamatos rendben ügyeleti-információs, valamint jogi-igazgatási, szakági értékelő – elemző, nukleáris értékelő, hírközlési, informatikai védelmi, ellátó részlegek kerülnek modulszerűen aktivizálásra. Csongrád megyében 47 különböző szervezettől 106 főt vonnak be a munkaszervezetekbe. Hasonló elven felépülő, de egyszerűbb és kisebb létszámú munkaszervezetek aktivizálhatók a helyi védelmi bizottságoknál, polgármesteri hivataloknál.

Egy rendkívüli helyzet esetén a védelmi igazgatás megyei rendszerének riasztása, készenlétbe helyezése rövid idő alatt megoldható. Éles helyzetek és gyakorlatok igazolják, hogy a vezetői szint (megyei – helyi – települési) 1 órán, a munkaszervezetek 2 órán belül működőképeseek. Rendkívüli vezetői – polgármesteri értekezletet 3-4 órán belül tudunk tartani.

A polgári védelmi és a gazdaságfelkészítési, mozgósítási tevékenység úgy foglalható össze, hogy önkéntes, vagy szerződéses módon, ha másként nem megy, akkor pedig törvényi kötelezés alapján biztosítható legyen az állampolgárok, a javak megóvása, mentése, rendelkezésre álljanak úgy a feladatot ellátó erők, mint a lakosság számára a szükséges gazdasági, anyagi szolgáltatások.

Negyedik funkció a feladatot végrehajtó erők működésének védelmi igazgatási támogatása. Rendkívül differenciált tevékenységről van szó, mást és mást takart ez például a határmenti feszültség éleződése, tömeges migráció, NATO légicsapás, vagy éppen a Tisza cianidos szennyeződése, ár- és belvív, hóhelyzet esetén.

Egy – esetleges – fegyveres válság, megelőző védelmi helyzet kinyilvánítását követően a honvédelmi igazgatási és hatósági jogalkalmazásnak a Honvédség személyi igényei (hadkiegészítés), valamint ingatlan, gazdasági és anyagi szolgáltatásai szükségletei biztosítása mellett a védelemben bevont, a honvédelemben közreműködő szervek (Hvt. 42-45. §) tevékenységének összehangolására, a civil szféra, a lakosság támogatásának megszervezésére kell irányulnia.

Milyen képességekkel rendelkezik egy átlagos megye, milyen

erőket, eszközöket képes mobilizálni? Ez nyilván területileg és feladatonként változó, én ismét csak a Csongrád megyei jellemzőket tudom említeni.

A megyében rendelkezésre áll:

- Rendvédelem tekintetében: mintegy 1200 rendőr, 1800 önkéntes polgárőr, 4000 körüli biztonsági őr
- Tűzoltás: 5 egység, 48 eszköz, 380 hivatásos tűzoltó, 48 önkéntes szervezet 80 eszközzel, 800 taggal
- Egészségügy:
  - o mentőszolgálat 8 állomás, 37 orvos, 260 egészségügyi dolgozó, 10 rohamkocsi, 50 betegszállító, 15 perces elérhetőség
  - o ellátás: 7 kórház, 8 rendelőintézet, 3500 ágy, 275 házi orvos
  - o Vöröskereszt: mintegy 2000 aktivista
- Állategészségügy: 4 körzetben 62 hatósági, 90 magán állatorvos
- Katasztrófavédelem: 60 fő hivatásos, 1 Veszélyhelyzeti Felderítő Csoport, mintegy 8000 fő polgári védelmi szervezetbe beosztott kötelezett (Itt fontos megjegyezni, hogy a polgári védelmi szolgálati kötelezettség – a régi felfogással szemben – a békeidőszaki katasztrófavédelemben is érvényesíthető, elrendelhető – akár a települési polgármester által (közvetlen életveszély, halasztást nem tűrő szituáció)
- Vízügy: 360 fő, gépi állomány gazdasági szervezetben (SZEVIÉP Rt.)
- Határőrség, Vám- és Pénzügyőrség
- Védelmi igazgatás: 60 településen, 23 területi államigazgatási szervnél 4030 fő köztisztviselő
- Közszolgáltató vállalatok (MÁV, VOLÁN, áram és gáz, közútkezelő, stb.), önkormányzati intézmények (vízművek, hőszolgáltatók, település fenntartás)
- Kiemelt gazdasági (termelő, kereskedelmi) szervezetek
- Szegedi Tudományegyetem (kutatói – szakmai háttér, laboratóriumok, klinikák, stb.)
- Média
- Civil szervezetek, szerveződések (MATASZ, Szegedi Biztonságpolitikai Központ)
- A Magyar Honvédség, annak megyében lévő alakulatai (Szentés, Hódmezővásárhely)

Az önkéntes hadseregre való áttérés hozott is, vitt is. Hozott például profi katonákat, munkahelyeket, beruházásokat a megyében. Elvitte, megszüntette azt az esetenként kényelmes állapotot, hogy ha baj van, szólunk, és azonnal jönnek a katonák. Mi évek óta azt a felfogást, szemléletet képviseltük, terjesztettük, hogy bármilyen nem fegyveres védelmi helyzetben a Honvédség a vastartalék, a végső menedék, a mi problémánkat, bajunkat nekünk kell felkészülve, összefogva, begyakorolva megoldanunk. Egyre

többször kell és lehet a civil, önkéntes szerveződésekre, az állampolgárok belső indíttatásból fakadó tevékenységére építenünk, hiszen egyre több ember számára világos, hogy a biztonság érték, megőrzése közös érdek. Közös érdeke a hivatásos, szerződéses katonának, a köztisztviselőnek, a tűzoltónak rendőrnek, a tenni akaró állampolgároknak egyaránt.